

mevrouw dr. M. Bussemaker (Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
de heer H.G.J. Kamp (Minister van Economische Zaken)
de heer drs. S. Dekker (Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

uw brief	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		0015/15/RI	4 augustus 2015

onderwerp

AWTI-achtergrondstudie Brazilië: *“Collaborate to Innovate: Knowledge and Innovation Cooperation between Brazil and the Netherlands”*

Geachte mevrouw Bussemaker, heer Kamp en heer Dekker,

Hierbij bieden wij u de studie over Brazilië aan: *“Collaborate to Innovate: Knowledge and Innovation Cooperation between Brazil and the Netherlands”*. Deze studie maakt deel uit van ons werkprogramma en is uitgevoerd door Phil Compennolle en Peter de Koning. De opdracht was:

- ▶ Maak een globale inventarisatie van het Braziliaanse kennis- en innovatie systeem, in de context van Zuid-Amerika en afgezet tegen Nederland.
- ▶ Identificeer kansen voor succesvolle samenwerking tussen Nederland en Brazilië, gedreven door wederzijds belang.

Elsevier heeft ten behoeve van de studie basisgegevens aangeleverd. Daaruit bleek dat de samenwerking op wetenschappelijk gebied tussen Nederland en Brazilië zeer succesvol is. Artikelen met Nederlandse en Braziliaanse auteurs hebben een hogere impact (citatiescores) dan de artikelen die een product van samenwerking zijn tussen Brazilianen enerzijds en Fransen, Britten of Duitsers anderzijds. De auteurs hebben daarnaast beleidsdocumenten bestudeerd en interviews gehouden, zowel in Brazilië als in Nederland. Een begeleidingscommissie¹ vanuit de AWTI was betrokken bij de opzet en conclusies van het rapport.

Waardering

De AWTI waardeert het rapport. Het is een goede en gedegen inventarisatie van het Braziliaanse kennis- en innovatiesysteem. Het rapport geeft inzicht in de verschillen tussen Nederland en Brazilië en identificeert een aantal kansen voor goede samenwerking. De AWTI denkt dat de studie een belangrijke bron van informatie kan zijn voor Nederlanders die geïnteresseerd zijn in samenwerking met Brazilië en omgekeerd. Hij hoopt en verwacht dat het rapport zijn weg zal vinden naar alle belangstellenden. De AWTI kan zich vinden in de aanbevelingen van de auteurs.

¹ De begeleidingscommissie bestaat uit Uri Rosenthal, Dorette Corbey en Martin Schuurmans.

Conclusies van de AWTI

De AWTI trekt vijf conclusies uit het rapport:

1. **Nederland is zeker gebaat bij samenwerking met Brazilië.** Daarvoor bestaan de volgende redenen:
 - a. Brazilië is één van de opkomende landen op het domein van wetenschap, technologie en innovatie. Vanuit een strategisch perspectief moet Nederland daar relaties mee houden. Gerichte samenwerking kan kansen creëren voor succesvolle *science diplomacy*.
 - b. Samenwerking op het terrein van wetenschap, technologie en innovatie kan marktkansen scheppen.
 - c. Maatschappelijke uitdagingen kunnen effectiever aangepakt worden door internationale samenwerking. Dat creëert ook weer marktkansen. De vraagstukken waar Brazilië voor staat, spelen ook elders in de wereld. Brazilië heeft te maken met grote uitdagingen op het terrein van water, voedsel en gezondheid. Er is een heterogene bevolking, en er zijn grote sociale en stedelijke vraagstukken.
 - d. Nederland kan leren van Brazilië. Het Braziliaanse improvisatievermogen, bijvoorbeeld, is groot. Op het terrein van kennis en innovatie kan dat een belangrijke verrijking zijn van het denken en doen in Nederland.
2. **Nederland heeft wat te bieden in Brazilië.** Naast kennis op specifieke terreinen zijn Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven relatief bedreven in holistisch denken en het hanteren van een integrale aanpak. De 'gouden driehoek' methode heeft ook in Brazilië belangstelling. Ook is de kwaliteit van het Nederlands onderwijs interessant voor Brazilië. In Nederland zijn onderwijs en onderzoek verweven, studenten krijgen onderzoeksvaardigheden mee en leren projectmatig te werken
3. **Samenwerking met Brazilië is niet gemakkelijk.** Brazilië is een relatief gesloten land. Er is tendens tot zelfvoorziening en in Brazilië is het niet vanzelfsprekend om gericht naar het buitenland te kijken. De regelgeving en politieke inrichting zijn complex. Daarnaast is veiligheid een issue waar Nederlanders die naar Brazilië gaan mee te maken krijgen. Corruptie wordt hard aangepakt maar is nog niet verdwenen. Er zijn ook culturele verschillen tussen Nederland en Brazilië waarmee rekening gehouden moet worden. Nederlanders verwachten bijvoorbeeld dat een MoU (Memorandum of Understanding) na ondertekening wordt uitgevoerd. Voor Brazilianen is een MoU slechts het begin van een mogelijke samenwerking.
4. **Er zijn weinig *quick wins* te verwachten.** Succesvolle samenwerking op het terrein van wetenschap, technologie en innovatie vraagt om een lange termijn investering in relaties. Om langdurige en stabiele samenwerking mogelijk te maken, is het van belang prioriteiten te stellen.
5. **Brazilië is niet representatief voor Zuid-Amerika op het gebied van kennis en innovatie.** Er is in omliggende landen vaak een andere dynamiek, met andere kansen. Desondanks speelt Brazilië binnen Zuid-Amerika een belangrijke rol die voor Nederland ook relevant kan zijn.

Aanbevelingen van de AWTI

De AWTI vindt het van belang te investeren in samenwerking tussen Nederland en Brazilië op het gebied van kennis en innovatie. De AWTI beveelt het volgende aan:

1. **Stel prioriteiten.** Kies een beperkt aantal focusgebieden waar Nederland wat te bieden heeft, en die aansluiten op een Braziliaanse vraag. Doe op die gebieden een goed en concreet aanbod. Breng preciezer in kaart wat Nederland (bedrijven en kennisinstellingen) op die gebieden te bieden heeft. Aandachtsgebieden kunnen bijvoorbeeld zijn: water, biobased economy, duurzame energie, materialen, cyber, lucht- en ruimtevaart en gezondheid. Per aandachtsgebied is vervolgens maatwerk en verdieping van de relaties nodig. In de watersector kunnen Nederlandse bedrijven als toeleverancier iets toevoegen. In de gezondheidszorg kan een intermediaire structuur helpen om partnerschap vorm te geven.
2. **Investeer in een herkenbaar beeld van Nederland.** Daarbij gaat het om een algemeen beeld en een concreet beeld:
 - a. Algemeen beeld: Nederland doet er goed aan zich te presenteren als:
 - ▶ Gouden-driehoek-land. Aan verbeterde samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen is ook in Brazilië behoefte.
 - ▶ Een land met een uitstekende onderwijs traditie. Profileer ook het Nederlandse onderwijs met de nadruk op het belang van *21st century skills*: onderzoeksvaardigheden, projectmatig werken en ICT-vaardigheden.
 - b. Concreet beeld: Profileer Nederland als een land met grote deskundigheid op het gebied van water en technologie. Bij technologie kan het onder meer gaan om hightech, landbouwtechnologie en biotechnologie (groen, wit en grijs).
3. **Randvoorwaarden voor succes zijn langdurige betrokkenheid en consistent optreden.** Nodig is:
 - a. Breng de 'gouden driehoek' zelf in praktijk: toon als overheid daarom betrokkenheid en zorg voor een stabiele financiële basis voor de samenwerking. Vraag (semi)publieke instellingen, zoals bijvoorbeeld TNO, die betrokkenheid ook te tonen. Trek gezamenlijk op in Brazilië en wees bereid het voortouw te nemen. Zorg wel voor *commitment* aan Nederlandse kant. Zonder gezamenlijk *commitment* van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen, en waar relevant topsectoren, is de kans op succes klein.
 - b. Investeer in een goede basis: de uitwisseling van studenten vormt een prima basis voor toekomstige samenwerking, omdat Brazilië daar zelf ook in geïnteresseerd is. Monitor de ervaringen van Braziliaanse studenten in Nederland, bevorder de totstandkoming van goede alumni-netwerken.
 - c. Investeer daarnaast in uitwisselingsprogramma's voor onderzoekers en professoren (en eventueel *science parks*) op de focusgebieden waar samenwerking wederzijds profijtelijk is.

- d. Bouw verder op bestaande en succesvolle samenwerking. Enige institutionalisering kan daarbij nuttig zijn, opdat de samenwerking tussen Nederland en Brazilië op een aantal focusgebieden een duidelijk ankerpunt krijgt. Daarmee investeert Nederland in zijn zichtbaarheid, en kan Nederlands-Braziliaanse samenwerking beter gefaciliteerd worden, zowel voor bedrijven als kennisinstellingen.
- e. Voorkom versnippering: investeer als overheid niet in alle sectoren en kennisgebieden. Uiteraard staat het kennisinstellingen en bedrijven vrij om zelf samenwerking te initiëren, maar stel als overheid prioriteiten.

De AWTI is ervan overtuigd dat een goede strategie, gericht op stabiliteit en duurzaamheid, de Braziliaans-Nederlandse samenwerking op een hoger peil kan brengen en wederzijds profijt brengt.

Hoogachtend,

Prof. dr. U. Rosenthal
voorzitter AWTI

Mw. dr. D. Corbey
algemeen directeur/secretaris AWTI

Bijlage: Achtergrondstudie Brazilië “*Collaborate to Innovate: Knowledge and Innovation Cooperation between Brazil and the Netherlands*”